

Norske soldater må få bedre etterretning. (Foto: Fenrik Lars Magne Hovtun/Afghanistan)

Soldatene behøver ikke mer ildkraft eller støtte fra luftmakt. Det de trenger er bedre etterretning. Inntil det foreligger må de ha bedre beskyttelse i form av panservogner.

LUFTMAKT OG AVMAKT

AV NILS NAASTAD

I 1936 foreslo sjefen for de britiske styrkene som kontrollerte Palestina, den gang et protektorat under folkeforbundet, at man for å få ro i området måtte statuere et eksempel. Air Vice Marshal Peirse ville bombe Nablus. Han ville "cow the country", og for å få det til ville han bruke sprengbomber i det antall som viste seg nødvendig for å oppnå underkastelse.

Den politiske lederen i regionen, Høykommissær Wauchope var grunnleggende uenig i det militære forslaget. Han mente at man ved en så intensiv metode ville ramme mange uskyldige sivile og at man derved ville øke bitterheten i regionen. Dersom man forsøkte denne formen for tiltak,

måtte man i hvert fall på forhånd være i stand til å møte "a general revolt", skrev høykommissæren.

Regjeringen i London delte den politiske vurderingen og ville ikke støtte den tunge maktbruken som var foreslått. Peirse ble kalt hjem og regjeringen fødte skam til skade ved å erstatte ham som militær sjef i regionen med en hærgeneral. Antallet bakkestyrker ble økt, man kunne ikke få kontroll over situasjonen i byene ved hjelp av fly.

Som vi alle vet så slåss Vesten igjen sine kriger i den samme regionen. Det gjenstår å se om israelernes bruk av presisjonsangrep mot ledere i Hamas og de som tilfeldigvis befinner seg i nærheten, nå vil føre til underkastelse. Metoden har altså vært forsøkt før.

Bomber i veikanten

At luftmakt heller ikke kan klare å kontrollere situasjonen på bakken i Irak, vet vi. Områdene rundt Fallujah ble eksempelvis "bombed and machine gunned" allerede i

august 1920, igjen var det britene som forsøke å passivisere innbyggernes obsternasighet. I dag er denne typen maktbruk i regionen vanskelig av samme grunn som den ble det utover på 1920-tallet; media rapporterte hjem hva som foregikk.

Samtidig er bakkestyrkene i økende grad utsatt for attentatliggende angrep i form av diverse former for bomber i veien, alt fra gammeldagse miner til avanserte antikjæretøy-bomber med fjernutløsning. Dette fører til at soldater som skal fra A til B blir løftet over usikre områder ved hjelp av helikoptre. I seg selv en fallitterklæring: Veiene soldatene skulle trygge, kan ikke brukes. Ikke en gang av de samme soldatene. Usikkerheten gjelder ikke bare veiene. Også byene og landsbyene soldatene skulle kontrollere, er så farlige at soldatenes forlegninger må flyttes utenfor byene og anlegges som festninger med oversiktige ingenmannsland rundt. Ut i fra disse fortene drar man så på

patrulje. I stadig større grad i pansrede kjøretøy med visiret ned. Ideelt skal patruljene gjennomføres til fots eller i lette kjøretøy for å få kontakt med befolkningen. Men nå er det blitt for farlig.

Missiler mot helikoptre

Det er heller ikke uproblematisk å bevege seg i luftrommet ved hjelp av helikopter, i Irak er flere både transport- og kamphelikoptre blitt skutt ned av RPG'er. Det ryktes også at avanserte skulderholdte missiler nå finner veien fra Iran til både Irak, Afghanistan og Sør-Libanon.

Den effekten denne utviklingen har hatt på diskusjonen om kamphelikoptre er påtakelig; Også avanserte kamphelikoptre er avslørte som sårbare, ikke bare har de vanskelig for å beskytte soldatene på bakken, de har også vanskelig for å beskytte seg selv over urbane områder hvor man ikke har oversikt.

Tykkere panser

Konklusjonen på denne utviklingen er at nå vil soldatene på bakken ha panser. Jo tykkere panser, desto bedre beskyttelse. Nå øker tyngden på kjøretøyene som må

benyttes som uttrykk for at man mislykkes med det opprinnelige oppdraget. Jo tyngre kjøretøy, desto lengre fra målet. Dette gjelder i Irak så vel som i Afghanistan. Soldatene behøver ikke mer ildkraft, ikke et bedre nettverksen-trisk forsvar eller mer luftmakt. De behøver ganske enkelt bedre etterretning, og inntil denne foreligger må de ha bedre beskyttelse. Ryktene om at kamphelikoptre skulle overta panservognenes rolle, har vist seg betydelig overdrevet.

RAF måtte gi opp sin hårdhendte bruk av Luftmakt på 1930-tallet, først og fremst fordi det var journalister til stede. Den britiske offentligheten godtok ikke den maktbruk man i RAF mente var nødvendig.

I deler av Afghanistan vil jeg mene at det i dag er nærmest umulig for journalister å operere. Vi vet derfor lite om hvordan vesten der anvender luftmakt. Men vi kan ha våre mistanker.

Og så dreies den onde sirkelen nok en omdreining. Tung luftmakt fører til at uskyldige sivile blir drept. Drapene fører til økt bitterhet. Bitterheten fører til at støtten omkring de som angriper vestens soldater, øker. Så må beskyttelsen økes ytterligere; panseret blir enda tykkere. Utviklingen den siste tiden har vært klar nok. Og den har ikke gått i riktig retning.

*Nils E Naastad er førsteamanuensis ved NTNU. Han var tidligere tilsatt ved Luftkrigsskolen.
Nils.Naastad@plu.ntnu.no*

I deler av Afghanistan er det ingen journalister. Vi vet derfor lite om hvordan Vesten anvender sin luftmakt. Bildet A-10 (Foto US Air Force)